

BULETIN INFORMATIV

OPTIMIZAREA HĂRȚII JUDICIARE ȘI A PROCURATURII

Cum să fie asigurat un volum de lucru comparabil pentru judecători?

Nadejda HRIPTIEVSCHI

Instanțele judecătorești cu nu număr mic de judecători sunt scumpe în întreținere și nu asigură un mediu adecvat pentru creșterea profesională a judecătorilor. Din cele 44 de judecătoria din Republica Moldova 29 au mai puțin de 7 judecători. Sarcina de muncă a judecătorilor din diferite judecătoria variază de câteva ori. Spre exemplu, în 2012, numărul anual de cauze per judecător a variat între 24 și 1,145.

În februarie 2014, CRJM a lansat [Studiul cu privire la optimizarea hărții judiciare din Republica Moldova](#). Studiul nu recomandă reducerea sau majorarea posturilor de judecător, ci doar realocarea celor 504 posturi existente. Se recomandă regândirea hărții judiciare prin comasarea și lichidarea mai multor judecătoria și curți de apel în vederea creșterii calității actului de justiție și administrării eficiente a fondurilor publice.

Studiul propune trei scenarii de comasare a judecătoriilor, în funcție de numărul minim de judecători per instanță: cinci, șapte sau nouă. În funcție de scenariu, urmează a fi comasate între 10 și 25 de judecătoria. Din cauza volumului redus de lucru, se recomandă lichidarea judecătoriilor specializate (militară și comercială). Studiul mai recomandă crearea a trei curți de apel pentru regiunile sud, centru și nord sau modificarea competenței teritoriale a celor cinci curți de apel existente în februarie 2014.

Lichidarea Curții de Apel Bender – primul pas în optimizarea hărții judiciare?

Nadejda HRIPTIEVSCHI

Prin [Legea nr. 177, din 25 iulie 2014](#), adoptată în urma asumării răspunderii Guvernului, a fost lichidată Curtea de Apel Bender, cu transferarea competenței teritoriale Curții de Apel Chișinău. Argumentul principal în favoarea lichidării adus de autorități este sarcina de lucru redusă a acestei instanțe. În [mass-media au fost vehiculate și alte motive ale lichidării](#).

Deși lichidarea Curții de Apel Bender este justificată din punct de vedere al volumului de lucru, Legea nr. 177 conține carențe care ar putea afecta negativ procesul de examinare a cauzelor din această instanță primite până la lichidare, precum și independența justiției. Proiectul nu prevede transferul judecătorilor instanței lichidate la Curtea de Apel Chișinău, lăsând acest subiect la latitudinea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM). Această omisiune creează impresia că, de fapt, lichidarea Curții de Apel Bender urmărește, în principal, excluderea din sistem a judecătorilor acestei instanțe.

CUPRINS

OPTIMIZAREA HĂRȚII JUDICIARE ȘI A PROCURATURII

Cum să fie asigurat un volum de lucru comparabil pentru judecători?	1
Lichidarea Curții de Apel Bender – primul pas în optimizarea hărții judiciare?	1
Urmează sau nu să fie specializați judecătorii? Dacă da, atunci cum?	2
Reforma procuraturii	2

RESPONSABILIZAREA JUDECĂTORILOR

Noua Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor – progres sau regres?	3
Simplificarea imunității judecătorilor	3
Primele condamnări ale judecătorilor pentru corupție	3
CSM și CSJ - instituții cu opinii divergente sau un tandem?	4

GARANȚIILE SOCIALE ALE JUDECĂTORILOR

În ce constă mărirea salariilor judecătorilor	4
Ce se întâmplă cu pensiile și indemnizațiile judecătorilor?	5

REPUBLICA MOLDOVA ȘI CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Republica Moldova - lider în depunerea cererilor la CtEDO	5
Vom avea oare încă un filtru în calea celor ce doresc să se plângă la CtEDO?	6
Noul mecanism de executare a hotărârilor CtEDO?	6
Violența domestică - fenomen nou sau ignorat în Moldova?	7

REFORMA INSTITUȚIEI OMBUDSMANULUI

Noua Lege cu privire la avocatul poporului (ombudsmanul)	7
Alegerea Ombudsmanilor	8

COMBATEREA TORTURII

Sanctiunile pentru maltratare și recentele modificări legislative	8
---	---

ALTE INFORMAȚII DESPRE CRJM

EVENIMENTE VIITOARE

Un alt aspect problematic ține de momentul lichidării Curții de Apel Bender, care, după cum prevede Legea nr. 177, este data publicării acestei legi. Transferul subit al dosarelor va impune reînceperea examinării cauzelor în Curtea de Apel Chișinău.

Aceasta poate genera o stare de incertitudine și haos în rândul părților implicate în aceste dosare, inconveniențe care nu pot decât să reducă popularitatea reformei în justiție și încrederea în judecători și politicieni.

Urmează sau nu să fie specializați judecătorii? Dacă da, atunci cum?

Nadejda HRIPTIEVSCHI

Specializarea judecătorilor poate crește calitatea hotărârilor judecătorești. Totuși aceasta poate duce la corporativism și corupție. Încercările anterioare de specializare a judecătorilor din Republica Moldova nu au fost deosebit de reușite.

În februarie 2014, CRJM a lansat [Studiul cu privire la specializarea judecătorilor în Republica Moldova](#). Acesta recomandă specializarea judecătorilor din judecătoria în colegii penale și civile, similar specializării existente în curțile de apel și la Curtea Supremă de Justiție (CSJ). Pentru a asigura distribuția aleatorie a dosarelor, această specializare poate avea loc doar dacă numărul judecătorilor din instanță este mai mare de șase. Studiul mai recomandă specializarea asistenților judiciari și specializare informală a judecătorilor.

Reforma procuraturii

Vladislav GRIBINCEA

Procuratura din Republica Moldova seamănă mult cu o procuratură de tip sovietic, cu competențe largi și vag scrise în lege și subordonare ierarhică pronunțată. Încercările anterioare de reformare a procuraturii nu au dus la o îmbunătățire simțitoare a reputației procuraturii sau a calității lucrului procurorilor. Pe de altă parte, în țară există multe procuraturi cu un număr mic de procurori și personal care asistă procurorii, ceea ce nu asigură un mediu adecvat pentru creșterea profesională a procurorilor.

În iunie 2014, CRJM a lansat [Studiul privind optimizarea structurii procuraturii și a sarcinii de muncă a procurorilor din Republica Moldova](#). Studiul recomandă reducerea subordonării ierarhice în cadrul procuraturii și schimbarea radicală a rolului și structurii Procuraturii Generale, prin focusarea acesteia pe administrarea sistemului și stabilirea politicilor procuraturii. Se recomandă fortificarea capacităților Procuraturii anticorupție, lichidarea sau revizuirea radicală a competențelor Procuraturii mun. Chișinău și lichidarea procuraturilor militare, de transport și a celor de nivelul curților de apel. Este, de asemenea, absolut necesară

Lichidarea Curții de Apel Bender prezintă doar o parte a soluției cu privire la volumul de lucru neechilibrat între curțile de apel. Judecătorii Curții de Apel Chișinău vor avea în continuare un volum de lucru mult mai mare decât judecătorii celorlalte curți de apel, ceea ce poate afecta negativ calitatea activității instanței respective.

Autorii studiului au constatat că în Republica Moldova nu există un număr suficient de cauze pentru crearea instanțelor judecătorești de contencios administrativ. Studiul, totuși, recomandă specializarea judecătorilor în domeniul contenciosului administrativ în instanțele cu un număr mare de dosare de acest gen.

Studiul recomandă măsuri pentru sporirea eficienței instanțelor de judecată, cum ar fi: excluderea din competența instanțelor de judecată a câtorva tipuri de cauze care pot fi atribuite altor autorități; instituirea unei practici uniforme la nivelul curților de apel; măsuri mai dure pentru ordonarea părților; citarea prin poșta electronică sau simplificarea modului de ținere a proceselor-verbale ale ședințelor de judecată.

sporirea numărului de personal care asistă procurorii. Studiul nu conține recomandări exacte în acest sens, deși o creștere cu 50% pare rezonabilă.

La 3 iulie 2014, Parlamentul, după mai multe încercări, a adoptat Concepția de Reformare a Procuraturii elaborată încă în toamna anului 2013 și care conține multe propuneri din [Studiul CRJM](#). Concepția propune limitarea competențelor procuraturii, consolidarea independenței procurorilor, fortificarea rolului organelor de autoadministrare ale procurorilor, îmbunătățirea procedurilor de numire, evaluarea și atragere la răspundere a procurorilor etc.

Concepția adoptată de Parlament nu modifică legislația, ci este doar o foaie de parcurs pentru modificarea cadrului legislativ. Proiectul noii legislații elaborat în anul 2013 pentru implementarea Concepției încă așteaptă să fie discutat în Parlament. Cel mai probabil, Parlamentul nu va reuși adoptarea legislației pentru reformarea procuraturii până la sfârșitul acestui an.

RESPONSABILIZAREA JUDECĂTORILOR

Noua Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor – progres sau regres?

Nadejda HRIPTIEVSCHI

La 21 iulie 2014, Guvernul și-a asumat răspunderea pentru [Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor](#), care va intra în vigoare la 1 ianuarie 2015. Legea conține prevederi menite să îmbunătățească mecanismul de responsabilizare a judecătorilor, cum ar fi: a fost îmbunătățită lista abaterilor disciplinare și reglementate mai clar efectele sancțiunilor disciplinare; a fost extins termenul pentru tragerea la răspundere disciplinară de la 1 an/6 luni la 2 ani. Componenta Colegiului Disciplinar a fost schimbată, reducând numărul membrilor de la 10 la 9, cu 5 judecători și 4 reprezentanți ai societății civile, ultimii fiind aleși prin concurs public. De asemenea, a fost exclusă procedura validării hotărârilor Colegiului Disciplinar de către CSM. Aceasta va consolida rolul Colegiului Disciplinar și va introduce o mai mare claritate în procedura disciplinară.

În același timp, noua lege are curențe care ar putea reduce substanțial din eficiența sistemului de răspundere disciplinară a judecătorilor. Legea acordă un rol minim Inspecției Judiciare,

aceasta având doar competența de a examina sesizările și de a restitui sau respinge cele care nu corespund cerințelor formale. Pornirea procedurii disciplinare este pusă în sarcina unui complet din trei membri ai Colegiului Disciplinar. Ulterior, aceiași membri vor examina cauza disciplinară. Cauza disciplinară nu este prezentată în fața Colegiului de Inspecția Judiciară, ci de un membru al Colegiului Disciplinar. Aceasta afectează caracterul contradictoriu al procedurilor în fața Colegiului și pune la îndoială imparțialitatea întregului Colegiu. Hotărârile Colegiului Disciplinar pot fi atacate la CSM, iar hotărârile ultimului pot fi atacate direct la CSJ, însă doar cu privire la procedura de adoptare și emitere a acestora. Imposibilitatea CSJ de a examina esența cauzei disciplinare trezește întrebări în ceea ce privește accesul la justiție.

În ianuarie 2014, ministrul Justiției a solicitat avizul Comisiei de la Veneția cu privire la această lege. În martie 2014, [Comisia de la Veneția și ODIHR au formulat recomandări](#) pentru îmbunătățirea acestei legi, însă niciuna dintre aceste recomandări nu a fost acceptată.

Simplificarea imunității judecătorilor

Pavel GRECU

Judecătorii din Republica Moldova nu pot fi urmăriți penal, reținuți, arestați sau percheziționați fără acordul CSM. Procurorii și Ministerul Justiției susțin că prin aceasta este îngreunată combaterea corupției în rândul judecătorilor. La 5 iulie 2012, au fost adoptată legislația care permite urmărirea penală și atragerea la răspundere penală a judecătorilor fără acordul CSM, însă doar la inițiativa Procurorului General și doar pentru suspiciuni de corupție pasivă și trafic de influență. CSJ a contestat această legislație la Curtea Constituțională.

La 5 septembrie 2013, [Curtea Constituțională a declarat constituționale](#) aceste prevederi, cu excepția legislației care

permitea reținerea, aducerea silită, arestarea și percheziția judecătorului fără implicarea Procurorului General. În vederea conformării cu hotărârea Curții constituționale, la 16 iulie 2014, [Guvernul a propus Parlamentului](#) ca măsurile de constrângere împotriva judecătorilor să fie efectuate doar cu acordul Procurorului General sau a prim-adjunctului Procurorului General. De asemenea, la infracțiunile pentru care nu este nevoie de acordul CSM au mai fost adăugate spălarea banilor și îmbogățirea ilicită. În urma angajării răspunderii Guvernului la 21 iulie 2014, inițiativa a devenit lege, care a intrat în vigoare la 8 august 2014.

Primele condamnări ale judecătorilor pentru corupție

Pavel GRECU

După mai mult de 10 ani în care niciun judecător nu a fost condamnat pentru corupție, în anul 2014, doi judecători au fost recunoscuți vinovați de corupție. La 8 aprilie 2014, judecătorul [Gheorghe POPA](#) a fost condamnat de prima instanță la șapte ani de închisoare și amendă de 160 de mii de lei pentru luare de mită în mărime de 200 de dolari. La 26 iunie 2014, judecătoarea [Elena ROIBU](#) a fost condamnată de prima instanță la opt ani de închisoare

și amendă de 40 de mii de lei pentru luare de mită în mărime de 2,000 de euro. Înainte de pronunțarea hotărârii judecătorești, dna Roibu a dispărut din sala de ședință și în prezent este în căutare.

În contrast cu cele două cazuri de mai sus, la 9 aprilie 2014, judecătorul [Nicolae NOGAI](#), învinuit de pronunțarea unei hotărâri contrare legii care a dus la înstrăinarea acțiunilor celei mai

mari bănci din țară, a fost achitat de prima instanță. Dosarul judecătorului Nogai – judecător la Curtea de Apel Bender – a fost examinat de Judecătoria Căușeni, instanță aflată sub jurisdicția Curții de Apel Bender.

Cauzele altor doi judecători au fost transmise spre examinare în instanțele de judecată. În mai 2014, a fost transmis în judecată

al doilea dosar împotriva judecătorului [Dorin COVALI](#). În primul dosar, transmis în judecată în 2013, acesta este învinuit de corupere pasivă iar în cel de-al doilea – de emiterea, cu bunăștiință, a unei hotărâri ilegale. La 8 august 2014, a fost deferită justiției cauza penală împotriva Președintelui Judecătoriei Glodeni, [Ion CAZACU](#). Acesta este acuzat că în aprilie 2014 a primit mită în valoare de 10 mii de lei.

CSM și CSJ - instituții cu opinii divergente sau un tandem?

Pavel GRECU

Din august 2012, CSJ examinează contestațiile împotriva hotărârilor CSM, însă doar în partea ce se referă la procedura de emitere/adoptare a acestora. Până în prezent, CSJ a emis 17 hotărâri pe marginea acestor contestații, dintre care doar într-o singură cauză a anulat hotărârea CSM.

La 12 iunie 2014, [CSJ a anulat hotărârea CSM](#) prin care acesta a dat acordul de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor Eugeniu CLIM, Aureliu COLENCU, Valeriu HARMANIUC și Ala NOGAI. Acești judecători sunt bănuți de emiterea cu bunăștiință a unei hotărâri ilegale, tolerarea acțiunilor ilegale a primei instanțe și aplicarea dubioasă a unor sechestre. CSJ a anulat hotărârea CSM pe motiv că în procesul-verbal al ședinței CSM nu

a fost indicat că Procurorul General nu a participat la adoptarea hotărârii și că un alt membru al CSM a participat la adoptarea hotărârii, precum și pe motiv că CSM nu a înregistrat audio ședințele sale, deși era obligat să o facă conform legii.

În alte cauze CSJ nu a acceptat anularea hotărârilor CSM atunci când procedura de emitere/adoptare a hotărârii CSM părea viciată. În cauzele judecătorilor [Svetlana GARȘTEA-BRIA](#) și [Viorica PUICA](#) CSJ nu s-a referit în genere la argumentul reclamantilor privind inadmisibilitatea participării, pe motiv de parțialitate, a unui membru al CSM la adoptarea hotărârilor. CSJ a calificat imparțialitatea drept o chestiune de oportunitate, deși aceasta este un element inerent al unui proces echitabil.

GARANȚIILE SOCIALE ALE JUDECĂTORILOR

În ce constă mărirea salariilor judecătorilor

Sorina MACRINICI

Până la 1 ianuarie 2014, judecătorii din Republica Moldova aveau cel mai mic salariu din țările membre ale Consiliului European. La 23 decembrie 2013, a fost adoptată [Legea privind salarizarea judecătorilor](#), în vigoare din 1 ianuarie 2014. Aceasta schimbă radical modul de calcul al salariilor judecătorilor.

Noua lege prevede că salariile judecătorilor sunt raportate la mărirea salariului mediu pe economie stabilit anual de către Guvern (4,225 de lei pentru 2014). Potrivit noii legi, salariile judecătorilor din cadrul judecătoriilor variază între 3 și 3.5 salarii medii pe economie stabilite de Guvern, a judecătorilor Curților de Apel – între 4 și 4.3 salarii medii pe economie, a judecătorilor Curții Supreme de Justiție – între 4.8 și 5 salarii medii pe economie, a judecătorilor Curții Constituționale – 5 salarii medii pe economie. Legea mai prevede un spor pentru președinții și vicepreședinții de instanțe.

Parlamentul a stabilit mărirea graduală a salariilor, acestea fiind achitate în proporție de 80% între 1 ianuarie 2014 și 1 aprilie 2015; și de 90% – între 1 aprilie 2015 și 1 aprilie 2016. Începând cu 1 aprilie 2016, acestea vor fi achitate integral. În consecință, la

1 ianuarie 2014, salariile judecătorilor au crescut cu mai mult de 100%. Astfel, la 1 ianuarie 2014, salariul unui judecător începător era mai mare decât salariul Președintelui țării.

Între 1 ianuarie 2014 și 1 aprilie 2015 judecătorii vor avea următoarele salarii:

- (1) judecătorii judecătoriilor – între 10,140 de lei și 11,830 de lei + un spor de 5% pentru vicepreședinții și de 10% pentru președinții judecătoriilor;
- (2) judecătorii Curților de Apel – între 13,520 de lei și 14,534 de lei + un spor de 10% pentru vicepreședinții și de 15% pentru președinții Curților de Apel;
- (3) judecătorii CSJ – între 16,224 de lei și 16,900 de lei + un spor de 10% pentru vicepreședinții colegiilor, 15% pentru vicepreședinții CSJ, și 20% pentru președintele CSJ;
- (4) președintele CSM – 16,900 de lei + un spor de 20%;
- (5) judecătorul Curții Constituționale – 16,900 de lei;
- (6) președintele Curții Constituționale – 16,900 de lei + un spor de 20%.

Creșterea salariilor judecătorilor este salutabilă. Totuși, dreptul la alte plăți decât salariul, cum ar fi ajutorul material și premiile, pare a fi un exces. Pe lângă salarii, judecătorii primesc anual, în mod obligatoriu, un ajutor material în mărimea unui salariu

lunar. Judecătorii pot primi și premii. Mărimea totală a acestora nu poate depăși mărimea unui salariu lunar al judecătorului în cauză. Judecătorii care au fost sancționați disciplinar nu pot primi premii pe parcursul aceluși an.

Ce se întâmplă cu pensiile și indemnizațiile judecătorilor?

Sorina MACRINICI

Până în anul 2013, judecătorii aveau salarii mici, însă beneficiau de pensii și indemnizații considerabile. La atingerea vârstei de 50 de ani judecătorul dobânda dreptul la o pensie specială în mărime de la 55% la 80% din salariul mediu lunar al judecătorului în exercițiu, care era plătită indiferent dacă judecătorul demisionează sau continuă să-și exercite funcția. Mai mult, pensia dată urma a fi recalculată în caz de creștere a salariului judecătorilor. De asemenea, [Legea cu privire la statutul judecătorului](#) mai prevedea dreptul judecătorului la o indemnizație unică de concediere, egală cu salariul său mediu lunar înmulțit cu numărul de ani lucrați în calitate de judecător.

[Legea privind salarizarea judecătorilor](#) a mărit considerabil salariile judecătorilor începând cu 1 ianuarie 2014, însă nu a modificat reglementările cu privire la pensiile și indemnizațiile de concediere ale judecătorilor.

La 4 aprilie 2014, Parlamentul a adoptat [Legea nr. 60](#), în vigoare din 16 mai 2014. Această lege a avut scopul de a ajusta garanțiile sociale ale judecătorilor în lumina majorării considerabile a salariilor acestora. Legea menține majoritatea beneficiilor judecătorilor și reduce puține dintre acestea. Judecătorii în funcție care primeau deja pensie la data intrării în vigoare a legii, vor primi în continuare și salariul și pensia, spre deosebire de judecătorii care vor împlini vârsta de pensionare după intrarea în vigoare a legii. Ultimii vor primi pensia doar după eliberarea din funcția de judecător. La 1 mai 2014, un judecător de la CSJ cu o vechime generală în muncă de 30 de ani și cel puțin 12,5 în funcția de judecător primea lunar, cu titlu de salariu și pensie, peste 29,000 de mii de lei.

Legea nr. 60 menține recalcularea automată a pensiei odată cu creșterea salariilor judecătorilor. Proiectul de lege care propunea

indexarea pensiilor judecătorilor potrivit regulii generale stabilite prin [Legea nr. 156 privind pensiile de asigurări sociale de stat, din 14 octombrie 1998](#) a fost respins de către Parlament. Având în vedere că salariul judecătorilor se calculează în funcție de salariul prognozat pe țară, stabilit anual de Guvern, și pensiile vor trebui recalculat anual. După mărirea substanțială a salariilor judecătorilor la începutul anului 2014, pensiile judecătorilor au crescut considerabil, ceea ce constituie o sarcină foarte mare pentru bugetul asigurărilor sociale. Astfel, în 2014 suma necesară pentru acoperirea pensiilor judecătorilor constituie 35.6 mln lei, în comparație cu 18.5 mln lei în 2013.

Prin Legea nr. 60, indemnizația de concediere a judecătorului (egală cu salariul mediu lunar înmulțit cu numărul de ani lucrați în calitate de judecător) a fost redusă cu 50%. Judecătorii cunoșteau despre inițiativa de reducere a indemnizației. Reducerea indemnizației la 16 mai 2014, peste 5.5 luni după majorarea substanțială a salariilor judecătorilor a dus la plecări masive a judecătorilor din sistem pentru ridicarea unor indemnizații mari, iar indemnizațiile de concediere calculate pentru aceștia depășesc 10 mln de lei. Demisia masivă a circa 39 de judecători a pus în pericol activitatea unor instanțe de judecată mici din care au plecat câte 2-3 judecători (ex. Judecătoriile Briceni și Rezina). De asemenea, a fost blocată integral activitatea Curții de Apel Comrat.

Se pare că intrarea în vigoare a Legii nr. 60 a fost tergiversată, pentru a permite tutor judecătorilor care doreau să plece din sistem să beneficieze de indemnizația de concediere calculată potrivit legislației vechi. Astfel, deși legea a fost adoptată la 4 aprilie 2014, ea a fost promulgată de Președinte, și el fost judecător, abia la 8 mai 2014, iar publicarea legii în Monitorul Oficial a avut loc pe 16 mai 2014.

REPUBLICA MOLDOVA ȘI CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Republica Moldova - lider în depunerea cererilor la CtEDO

Pavel GRECU

La 31 ianuarie 2014, CRJM a făcut publică [analiza datelor statistice](#) privind activitatea Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) pentru anul 2013. Potrivit analizei, în anul 2013 au

fost înregistrate 1,356 de cereri îndreptate împotriva Republicii Moldova, ceea ce reprezintă cel mai mare număr de cereri moldovenești înregistrate vreodată de CtEDO într-un an. În anul

2013, Moldova se afla pe locul patru în topul țărilor cu cel mai mare număr de cereri depuse raportat la cap de locuitor, cu 3,81 cereri la 10,000 de locuitori. În 2012, Moldova s-a situat pe locul șase.

Spre deosebire de anii precedenți, Moldova nu se mai află printre primele 10 țări după numărul cererilor pendinte (în anul 2012, Moldova se afla pe locul 9, cu 3,256 de cereri). În anul 2013, CtEDO a examinat 3,162 de cereri moldovenești, dintre care 3,143 (99,4%) au fost declarate inadmisibile sau scoase de pe rol iar în 19 (0,6%) au fost pronunțate hotărâri. Astfel, numărul cererilor moldovenești declarate inadmisibile sau scoase de pe rol în anul 2013 a crescut cu 65% față de 2012, fapt ce se datorează examinării prioritare de către CtEDO a cererilor vădit inadmisibile.

În cele 19 hotărâri emise în anul 2013 în privința Moldovei au fost constatate 32 violări ale CEDO, dintre care 15 (46%) se referă la un singur articol – art. 3 (interzicerea torturii). Din cele 15 violări, trei se referă la violența în familie. În 4 cazuri au fost constatate violări ale art. 6 CEDO (dreptul la un proces echitabil). CtEDO a constatat violarea Art. 2 CEDO (dreptul la viață) și art. 8 CEDO (respectul vieții private și de familie) de 3 ori fiecare.

În temeiul celor 273 de hotărâri CtEDO pronunțate în cauzele moldovenești până la 31 decembrie 2013, Guvernul Republicii Moldova a fost obligat să plătească peste 13,900,000 de euro, dintre care 325,600 de euro – în baza celor 19 hotărâri pronunțate în 2013. Alte circa 3,100,000 de euro au fost plătite în temeiul reglementărilor amiabile sau declarațiilor unilaterale formulate de Guvern.

Vom avea oare încă un filtru în calea celor ce doresc să se plângă la CtEDO?

Vladislav GRIBINCEA

La 23 aprilie 2014, [Ministerul Justiției a anunțat pe pagina sa web](#) demararea procesului de elaborare a „cadruului normativ privind crearea mecanismului național menit să filtreze volumul de cereri” adresate CtEDO. Anunțul oferă multe informații cu privire la mecanismul dorit, însă menționează că este vorba de elaborarea unui nou cadru normativ, iar mecanismul dorit ar trebui „investit cu competența de a examina plângerile individuale ce vizează pretense încălcări ale Convenției, până la adresarea la Curtea Europeană”.

CRJM a încercat să afle de la Agentul Governamental și ministrul Justiției modelele care sunt luate în calcul pentru noul mecanism. Răspunsurile primite sugerează că, pentru moment, nu sunt examinate anumite modele. Solicitarea CRJM adresată ministrului Justiției ca reprezentanții organizației să fie incluși în componența grupului de lucru care va elabora noul mecanism a rămas fără răspuns, însă CRJM a fost invitat să „vină cu propuneri”.

Dintre cele 250 de hotărâri pronunțate în cauze moldovenești până la 31 decembrie 2013 și în care a fost examinat irevocabil fondul, doar în 4 hotărâri (1,6%) CtEDO a constatat că Republica Moldova nu a violat CEDO. Majoritatea violărilor CEDO se datorează calității proaste a hotărârilor judecătorești.

CRJM reamintește că, în anul 2004, Parlamentul a încercat să modifice Constituția și să introducă recursul individual la Curtea Constituțională. La 16 decembrie 2004, Curtea Constituțională a dat avizul pentru începerea procedurii de modificare a Constituției. Totuși, în decembrie 2005, inițiativa (nr. 142, din 13 ianuarie 2005) nu a acumulat numărul necesar de voturi ale deputaților, pe motiv că nu definea suficient de clar care ar trebui să fie competențele Curții Constituționale la examinarea recursurilor individuale.

Noul mecanism de executare a hotărârilor CtEDO

Pavel GRECU

[Rezoluția APCE 1823\(2011\)](#) recomandă instituirea structurilor parlamentare pentru monitorizarea conformării autorităților naționale cu obligațiile internaționale. Potrivit Strategiei de reformă a sectorului justiției, un mecanism de monitorizare a executării hotărârilor CtEDO urma să fie instituit în Republica Moldova până la sfârșitul anului 2012. Deși cu întârziere, în primăvara anului 2013, a fost creat un grup de lucru cu implicarea Agentului guvernamental, Parlamentului, MAEIE și a CRJM, care urma să elaboreze proiectul de ajustare a cadruului normativ în vederea conformării cu Rezoluția APCE.

Grupul de lucru a decis elaborarea unei noi Legi a Agentului guvernamental și a unui Regulament al Parlamentului prin care Comisia juridică, numiri și imunități să monitorizeze executarea hotărârilor CtEDO la nivel național. În noiembrie 2013, ambele proiecte au fost finalizate și transmise Ministerului Justiției.

Proiectul Legii Agentului guvernamental propune fortificarea capacităților instituționale ale Agentului guvernamental și îl face responsabil de elaborarea măsurilor pentru executarea hotărârilor CtEDO. Proiectul de lege prevede ținerea de către Agentul Governamental a unui registru al măsurilor menite să asigure executarea hotărârilor CtEDO. Proiectul mai prevede că Agentul guvernamental va elabora anual un raport privind executarea hotărârilor CtEDO, care, după aprobarea de către Guvern, va fi transmis Parlamentului.

Proiectul Regulamentului Parlamentului prevede un mecanism complex de monitorizare a procesului de executare. În special, Comisia juridică, numiri și imunități va fi informată de către Agentul guvernamental despre fiecare nouă hotărâre CtEDO adoptată în privința Moldovei și despre măsurile generale care

urmează a fi adoptate. Parlamentul poate să propună măsuri generale suplimentare. Regulamentul mai prevede organizarea anuală de către Comisia juridică, numiri și imunități a audierilor publice cu privire la executarea hotărârilor CtEDO și întocmirea de către Comisie a unui raport în acest sens. Raportul Comisiei va fi prezentat public în plenum Parlamentului.

Adoptarea ambelor proiecte era programată pentru primăvara anului 2014. Cu regret, proiectul Legii Agentului guvernamental se află încă la Ministerul Justiției, iar Parlamentul preferă adoptarea Regulamentului cu privire la supravegherea parlamentară a executării hotărârilor CtEDO concomitent cu adoptarea noii Legi a Agentului guvernamental.

Violența domestică - fenomen nou sau ignorat în Moldova?

Pavel GRECU

Violența domestică a reprezentat și încă mai reprezintă o problemă serioasă în Republica Moldova. Lipsa interesului privind fenomenul violenței domestice a adus această problemă pe masa CtEDO. În mai puțin de un an, CtEDO a constatat în patru hotărâri omisiunea Republicii Moldova de a proteja împotriva violenței domestice. Acestea sunt: [Eremia](#) (28 mai 2013), [Mudric](#) (16 iulie 2013), [B](#) (16 iulie 2013) și [T.M. și C.M.](#) (28 ianuarie 2014). Cele mai stringente probleme elucidate în aceste hotărâri au fost neexecutarea ordonanțelor de protecție emise de instanțele de judecată și atitudinea superficială a autorităților responsabile de aceste cauze, în special a polițiștilor ce urmau să execute ordonanțele.

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a solicitat autorităților naționale măsuri care să prevină violări similare. Guvernul

Republicii Moldova a informat Comitetul de Miniștri că în Republica Moldova există cadru legal de protecție a victimelor violenței domestice și că în una din cauze (*Mudric*), autoritățile locale au demonstrat o atitudine pro-activă. Comitetul de Miniștri a salutat atitudinea pro-activă a autorităților și a recomandat ca acestea să exploreze aceeași cale în celelalte cauze. De asemenea, Comitetul de Miniștri a menționat că, deși în Republica Moldova există cadru legal de protecție a victimelor violenței domestice, în cauzele disputate au fost constatate mai multe deficiențe în ceea ce privește investigarea și prevenirea cazurilor de violență domestică. Prin urmare, Comitetul de Miniștri a solicitat autorităților să prezinte informații despre măsurile adoptate sau preconizate întru implementarea legislației de către toate autoritățile relevante.

REFORMA INSTITUȚIEI OMBUDSMANULUI

Noua Lege cu privire la avocatul poporului (ombudsmanul)

Ion GUZUN

În anul 2012, Ministerul Justiției a format un grup de lucru care urma să elaboreze o nouă Lege cu privire la Avocatul Poporului. Reprezentanții CRJM au participat la ședințele grupului de lucru și au formulat recomandări pentru îmbunătățirea proiectului de lege. Proiectul de lege elaborat de grupul de lucru și aprobat de Guvern a încorporat majoritatea recomandărilor CRJM.

Ulterior, Proiectul a fost modificat substanțial de Parlament. Astfel, a fost exclusă procedura de concurs public pentru desemnarea ombudsmanului, au fost introduse prevederi care afectează serios independența ombudsmanului și au fost limitate competențele ombudsmanului de a examina anumite categorii de cereri. La 23 decembrie 2013, proiectul modificat al legii a fost votat de Parlament și expediat Președintelui țării pentru promulgare.

La 24 decembrie 2013, la inițiativa CRJM, [peste 40 peste organizații neguvernamentale au solicitat Președintelui să nu promulge Legea](#). La 20 februarie 2014, Președintele a refuzat să promulge legea și a remis documentul Parlamentului. La 3 aprilie 2014, Parlamentul a adoptat [o nouă Lege cu privire la Avocatul Poporului \(Ombudsmanul\)](#), care prevede că în Moldova există doi ombudsmani. Această lege, care este în vigoare din 9 mai 2014, are carențe serioase, printre care interdicția pentru Ombudsman de a examina cererile depuse de persoanele incapabile, sau cererile care „discreditează autoritățile statului”. La 18 iunie 2014, limitarea competenței Ombudsmanului de a examina cererile persoanelor incapabile [a fost contestată la Curtea Constituțională](#) de către unul din actualii Ombudsmani.

Alegerea Ombudsmanilor

Ion GUZUN

Mandatul a trei din cei patru Ombudsmani actuali a expirat în anul 2013. După adoptarea noii Legi cu privire la Avocatul Poporului, Parlamentul a anunțat concursul public pentru ocuparea a două funcții de ombudsman.

CRJM și alte peste 50 de organizații [au susținut în mod deschis candidatura domnului Ion MANOLE](#) pentru funcția de ombudsman, Comisia parlamentară responsabilă de selectarea candidaților a propus Plenului Parlamentului patru candidaturi, câte două pentru fiecare funcție vacantă, inclusiv cea a lui Ion

MANOLE. În urma votului în Plenul Parlamentului din 21 iulie 2014, niciun candidat nu a acumulat 52 de voturi ale deputaților pentru a fi numit în funcție.

Potrivit legii, pentru următorul tur de vot va fi propus doar candidatul care a acumulat cel mai mare număr de voturi în turul întâi. Ion MANOLE a acumulat mai puține voturi decât contracandidatul său, Mihail COTOROBAI. Până la 1 septembrie 2014, Parlamentul nu a organizat turul doi de scrutin pentru alegerea ombudsmanilor.

COMBATEREA TORTURII

Sancțiunile pentru maltratare și recente modificări legislative

Ion GUZUN

Până în anul 2012, prevederile Codului penal privind sancționarea pentru maltratare erau vagi. Prin [Legea nr. 252, din 8 noiembrie 2012](#), în vigoare din 21 decembrie 2012, această carență legislativă a fost înlăturată, iar sancțiunile pentru maltratare au fost înăsprite. De asemenea, a fost exclus termenul de prescripție pentru atragerea la răspundere penală pentru maltratare. Totuși, din cauza principiului neaplicării retroactive a legii penale, Legea nr. 252 nu se aplică situațiilor care au avut loc în aprilie 2009.

Prin [Legea nr. 56 din 4 aprilie 2014](#), Parlamentul, din motive populiste, a exclus prescripția tragerii la răspundere penală pentru abuzurile comise de exponenții statului în timpul evenimentelor din 7 aprilie 2009. La 11 aprilie 2014, trei deputați comuniști [au contestat la Curtea Constituțională](#) această lege. Sesizarea a fost admisă de Curtea Constituțională la 27 mai 2014. Hotărârea Curții

Constituționale încă nu a fost publicată. Conform Codului penal, în aprilie 2014 s-au prescris infracțiunile comise în aprilie 2009 care, potrivit legislației din anul 2009, puteau fi sancționate cu cel mult 5 ani de închisoare.

Conform [Procuraturii Generale](#), ca urmare a evenimentelor din aprilie 2009, au fost pornite 71 de cauze penale privind abuzarea protestatarilor. 28 de cauze au fost finalizate și expediate în judecată. Prin hotărâri judecătorești 29 polițiști au fost condamnați, 34 de polițiști au fost achitați iar în privința a patru polițiști a fost încetat procesul penal. În prezent, pe rolul instanțelor de fond se află la examinare patru cauze penale în privința a șase polițiști, în instanțe de apel – șapte cauze în privința a 12 persoane și în instanța de recurs – cinci cauze penale în privința a nouă polițiști.

ALTE INFORMAȚII DESPRE CRJM

1. CRJM a publicat Raportul său de activitate pentru anul 2013. Acesta este disponibil în limbile [română](#) și [engleză](#).
2. [CRJM a lansat noua pagină web](#), care conține informații ușor accesibile în limbile română și engleză și o colecție impresionantă de resurse.
3. CRJM a elaborat capitolele III și XII ale Raportului Promo-LEX „[Drepturile Omului în Republica Moldova / retrospectiva anilor 2012-2013](#)”.
4. În februarie 2014, CRJM a început implementarea proiectului „[Promovarea egalității – Consolidarea agenților schimbării](#)”, finanțat de Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova. Proiectul are o durată de doi ani și este implementat în colaborare cu [ECPI](#).
5. În februarie 2014, CRJM a început implementarea proiectului „[Promovarea mecanismelor eficiente de responsabilizare a judecătorilor în Moldova](#)”, finanțat de Fundația Soros-Moldova. Proiectul are o durată de un an, însă este parte dintr-un plan de colaborare dintre CRJM și Fundația Soros-Moldova pentru o perioadă de trei ani.
6. CRJM a crescut, suntem deja 10. Puteți face cunoștință cu [echipa CRJM](#) pe pagina noastră web.

EVENIMENTE VIITOARE

1. La **18 septembrie 2014**, CRJM va face public Documentul de politici cu privire la eficiența mecanismului de compensare a prejudiciului pentru încălcarea termenului rezonabil.
2. La **22 septembrie 2014** CRJM va lansa Studiul „Succesele și insuccesele în reformarea justiției din Republica Moldova: 2012- iulie 2014”.
3. La **3 octombrie 2014** va avea loc Adunarea Generală a Judecătorilor, la care urmează a fi ales un membrul al CSM.
4. Parlamentul urmează să organizeze turul doi de scrutin pentru alegerea ombudsmanilor.
5. În **octombrie 2014** expiră mandatul Judecătorului Curții Constituționale Petru RAILEAN. Guvernul urmează să suplinească această vacanță.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

DATE DE CONTACT

Str. A. Șciusev 33, MD-2001
Chișinău, Republica Moldova
Tel: +373 22 843601
Fax: +373 22 843602
Email: contact@crjm.org
www.crjm.org

